

A black and white photograph of a forest landscape. In the foreground, a fallen log lies horizontally across the frame, with a bare tree branch extending from the right side towards the center. The ground is covered in dense, low-lying vegetation. In the background, several tall, thin trees stand upright. The overall scene is quiet and somewhat desolate.

lisalmen luontouutiset 2014

ILYY

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry

Hallitus:

Puheenjohtaja
Jarmo Yliluoma
jyliluoma@gmail.com

Varapuheenjohtaja
Heidi Niemeläinen
heidi.niemelainen@iisalmi.fi

Rahastonhoitaja, museonhoitaja
Pertti Kaarakainen
pertti.kaarakainen@gmail.com

Sihteeri
Jukka Väre
jukka.vare@iisalmi.fi

Muut hallituksen jäsenet
Sirkka Immonen
sirkka_imm@hotmail.com

Marjatta Saarinen

Anssi Rauha
anssi.rauha@iisalmi.fi

Eini Tallgren
eini.tallgren@meili.fi

Jouko Pulkka
jouko.pulkka@luontosavo.com

Varajäsenet
Erkko Huttunen
Aaro Väänänen

Kansi: Rautavaara, Metsäsuo
Kannen kuvat ja taitto:
Jarmo Yliluoma

Tässä lehdessä

Puheenjohtajan palsta <i>Jarmo Yliluoma</i>	3
Liiton toimintasuunnitelma 2015 <i>Jarmo Yliluoma</i>	4
Säästöjä lämmistyskuluihin <i>Jarmo Yliluoma</i>	6
Suotoimintaa v. 2014 <i>Juha Kinnunen ja Jarmo Yliluoma</i>	7
Museoiden eläinnäytteiden arvo <i>Uolevi Skarén</i>	8
Harmaakuve myyrä Kuhmossa <i>Uolevi Skarén</i>	9
Mätäkuun liiturijuttu syyskuussa <i>Uolevi Skarén</i>	10
Hännätön orava <i>Matti Tallgren</i>	11
Kun supikoira Suomeen saapui <i>Uolevi Skarén</i>	12
Petolintujen esiintyminen v. 2014 <i>Kalevi Rutonen</i>	13
Aivot peräaukon vieressä <i>Uolevi Skarén</i>	14
Riienmarja <i>Eini Tallgren</i>	15
Toimintaryhmät <i>Janne Kumpulainen ja Jarmo Yliluoma</i>	16
Suurpetoryhmä <i>Marko Kettunen</i>	17
Retkelle Kainuuseen? <i>Janne Kumpulainen</i>	18
Osallistu lintuvalokuvakilpailuun <i>Jouko Pulkka ja Jarmo Yliluoma</i>	18
Toimintaa vuonna 2015 <i>Jarmo Yliluoma</i>	19
Kohtaamisia metson kanssa <i>Pertti Kaarakainen</i>	20
Liito-orava räkätin pesässä <i>Uolevi Skarén</i>	20

Puheenjohtajan palsta

Vuoden 2014 aikana oli kaksi isoa asiaa: Talvivaara ja soidensuojelun täydennysohjelma.

TALVIVAARA

Talvivaaralle kävi niin kuin monet jo pitkään odottivatkin: konkurssi! Yritys ei koskaan saanut kuntoon bioliotusta. Se ei toimi Kaiuussa kannattavasti. On vaikea usko, että joku ostaisi kannattamattoman toiminnan.

Vaikka valtio on nyt vastuussa toiminnasta, niin edelleen on oltava hereillä. Ennusteiden mukaan on suuri vaara, että varastoaltaat tulevat täyttymään jo tulevana keväänä. Konkurssipesä haluaa juoksuttaa liikavesiä keväällä yli ympäristöluvan. Tätä lupahakemusta käsitellään yhtä aikaa purkuputken luvan kanssa.

Liikavesi uhkaa patorakenteita ja antaa hyvän tekosyn rakentaa purkuputki. Tällöin ei tarvittaisi varsinaista vedenpudistuslaitosta ollenkaan. Tämä tarkoittaa jopa 30 000 tonnia sulfaattia vuodessa Oulun suuntaan! Pahimmillaan ns. puhdistettuja jätevesiä tuli Vuoksen suuntaa 25 000 tonnia vuodessa. Tästä seurasi vakavia vaurioita Kivi- ja Laakajärveen. Tätä ei voi hyväksyä!

Iso ongelma on myös malmiaumat ja sivukivikasat joista jatkuvasti irtoaa ei toivottuja aineita, mm. sulfaattia, nikkeliä, urania. Tämä tulee vielä kalliiksi meille veronmaksajille. Parasta olisi että kaivos ajettaisiin alas ja varmistettaisiin ettei alueelta tule ympäristöön haittoja.

SOIDENSUOJELUN TÄYDENNYSOHJELMA

Soidensuojelun täydennysohjelma on luonnonsuojelulain mukainen kansallinen suoje-
luohjelma. Ohjelmalla pyritään täydentämään nykyistä suoje-
lualueverkostoa.

luonnon tilaa, edistää nykyisen soiden suoje-
lualueverkon kytkeytyvyyttä sekä alueellista
ja ekologista edustavuutta. Turvata uhanalais-
ten suoluontotyyppien ja soiden yhdistymä-
tyyppien säilymistä. Tukea soiden uhan-
alaisten kasvi- ja eläinlajien selviämistä. Aut-
taa ilmastonmuutoksen hillinnässä. Tasata
tulvia ja vähentää vesistöjä kuormittavia ra-
vinnepäästöjä sekä auttaa turvaamaan puhtaat
vesistöt ja kalakannat.

Tämän takia yhdistyksessämme on ollut ak-
tiivinen suoryhmä. Nyt kuitenkin poliittisista
syistä koko ohjelma on hyllytetty. Tämän on
surullista ja turhauttavaa. Suunnaton määrä
ammattitaitoa niin virkатыönä kuin vapaaeh-
toistytönä on valumassa hukkaan. Viime kesä-
nä mm. Pohjois-Savon ELY-keskus kartoitti
reilu 100 suota Savossa.

Ei tässä auta kuin omalta osalta ponnistella
sen eteen että ohjelma menisi eteenpäin. Voi
myös toivoa, että poliitikot pääsevät yhteis-
ymmärrykseen. Mikäli eivät, niin onneksi
meillä on tulossa vaalit.

Ei kun äänestämään!

Tarkoistuksena on parantaa uhanalaisen suo-

Liiton toimintasuunnitelma 2015

Luonnonsuojeluliiton tärkein paperi vuodelle 2015 on toimintasuunnitelma. Se ohjaa liittoa ja osin myös piirejä ja paikallisyhdistyksiä omis-
sa toimissaan. Tässä joitakin tärkeimpiä koh-
tia tuosta 20 sivuisesta asiakirjasta.

KOHTUUTALOUS

Toimintavuoden yhteisenä nimittäjänä on kohtuutalous, jota pyritään konkretisoimaan järjestön eri toimintaloikoilla. Ympäristön tulisi olla se viitekehys, johon talouden on so-
peuduttava, jottei maapallo muutu elinkelvot-
tomaksi. Ympäristövaikutuksia ei oteta riittävästi huomioon toimintaa suunniteltaes-
sa, jolloin talouskasvun ympäristö- ja sosiaa-
liset kustannukset jäävät usein huomioimatta. Vaikka useimmat pistekuormittajat on saatu kuriin, monet vaikeammin mitattavat ympä-
ristövaikutukset, kuten ilmastopäästöt, haja-
kuormitus ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen, pahenevat yhä.

Luonnonsuojeluliiton kohtuutalous-kam-
panjan tavoitteena on vähentää kulutusta ja pienentää ympäristörasitusta. Päämäärän saa-
vuttamiseksi liitto (keskustoimisto, piirit, pai-
kallisyhdistykset) voi esimerkiksi ottaa yhte-
yttä kuntien virkamiehiin ja päättäjiin sekä
vaatia ympäristökriteereiden sisällyttämistä
kuntien julkisiin hankintoihin.

Osana kohtuutalous-teemaa liitto toteuttaa
valtuuston keväällä 2014 linjaamia toiminta-
vuoden 2015 kärkiä:

- 1) Jäsenhankinta edellä: kuinka toiminnalla saadaan uusia jäseniä
- 2) Kansalaisten ympäristöoikeuksien puolus-
taminen tarpeen tulevissa eduskuntavaaleissa
ja niiden jälkeisessä Suomessa
- 3) Vedet / sisävesi-Life IP-hanke. Pääkysy-
myksenä on, miten keskusjärjestö ja piirijär-
jestöt toimivat yhteen?
- 4) Ilmastomuutos mukana kaikessa - Parii-

sin ilmastokokouksessa päätetään maapallon
suunta

VAALIT

Eduskuntavaalit järjestetään 19.4.2015. Liitto on aloittanut vaaleihin valmistautumisen jo keväällä 2014. Varsinaista vaalityötä jatke-
taan tiiviisti vaaleihin ja hallitusohjelman hy-
väksymiseen asti. Painopisteitä on kolme: ympäristön mahdollisimman hyvin huomioi-
va eduskunta, hallitus ja hallitusohjelma. Ta-
voitteena on vaikuttaa vaalien lopputulokseen
muun muassa luonnonsuojelupiirien kautta. Vaalityöllä luodaan perusta toimivien kon-
taktien luomiseen piirien toiminta-alueen kansanedustajiin ja kansanedustajaehdokkai-
siin.

VEDET JA KESTÄVÄ KALASTUS

Valtaosa Suomen joista ja puolet rannikkove-
sistä on huonossa tilassa. Vuosi 2015 onkin merkittävä EU:n vesiensuojeluväitteiden saavuttamisessa, sillä silloin tulisi saavuttaa pinta-, pohja- ja rannikkovesien hyvä tila. Sama koskee myös Itämeren vuonna 2020. Tavoitteiden saavuttamiseksi liitto ja piirit osallistuvat vesienhoitosuunnitelmien, tulva-
riskien hallintasuunnitelmien ja Suomen me-
renhoitosuunnitelman laatimiseen.

Rehevöitymiseen vai-
kutetaan maatalouden
vesiensuojelun lisäksi
vaikuttamalla soiden ja
metsätalouden päästöjen,
haitallisten ruoppausten,
ojitusten, perkausten ja
muun kuormittavan
maankäytön vähentämi-
seen. Lisäksi liitto ko-
rosta kosteikkojen ja
pienvesien merkitystä.

ILMASTO

Liitto tuo viestinnässään esille ilmastonmuutoksen peruuttamattomat vaikutukset ekosysteemeille. Luonnonsuojeluliitto jatkaa ilmastonmuutokseen liittyvää vaalityötä muiden ympäristöjärjestöjen kanssa. Liitto osallistuu aktiivisesti Pariisin kokoukseen ja sitä edeltävään ilmastovaikuttamiseen. Samalla pyritään varmistamaan, että hallitus vahvistaa ilmastolain ennen vaalikauden loppua.

Luonnonsuojeluliitto panostaa erityisesti paikallisesti tuotetun, kestävän ja hajautetun energian vahvistamiseen, jotta sen rooli energiakäanteessä säilyy vahvana. Turpeesta ja kivihielestä tulee luopua mahdollisimman nopeasti.

KAIVOSTOIMINTA

Luonnonsuojeluliiton kaivoslinjauksia päivitetään tarpeen mukaan. Liitto seuraa tarkasti muun muassa Talvivaaran, Soklin, Kuusamon, Juojärven ja Viiankiaavan kaivoshankkeiden etenemistä sekä Luikonlahden Kylynlahden rikastamon päästöjä. Kaikissa näissä uhka ihmisten elinympäristölle ja luonnonarvoille on suuri. Liitto seuraa ongelmahankkeita yhdessä paikallistoimijoidensa kanssa ja tukee heitä aina tarvittaessa. Kaikkea kaivoshankkeita ei kuitenkaan vastusteta, vaan suhtautuminen riippuu siitä, miten ko. hankkeessa huomioidaan ympäristöasiat ja kuinka vastuullisesti kaivannaisteollisuus toimii.

Viranomaistoiminnan tulisi myös olla tiukempaa ja systemaattisempaa. Suomen mineraalistrategia olisi päivitettävä kestävämmälle pohjalle, jotta vesistöjen pilaamisen kaivosten päästöillä saataisiin loppumaan. Liitto järjestää vaalien alla tapahtumia ja tilaisuuksia, joissa käsitellään kaivos-Suomen todellisuutta ja liiton vaatimuksia.

SUOT JA METSÄT

Liitto seuraa aktiivisesti, miten turveluvissa huomioidaan tietyn luonnontilaisuusluokan

täyttävien soiden valtakunnalliset tai alueelliset luontoarvot. Mahdollisista väärinkäytöksistä lupapäätöksissä tai luokituksessa valitetaan ammattimaisesti, jotta niistä saataisiin mahdollisimman nopeasti tarvittavat juridiset ennakkopäätökset. Liitto organisoiki kentälle koulutusta luonnontilaisuusluokituksista sekä luontoarvojen alueellisesta ja valtakunnallisesta arvottamisesta.

Toimintavuonna uudistetaan Suomen FSC-sertifikaatti. Tuolloin arvioidaan sertifikaatissa mukana olemisen mielekkyys verrattuna sen vaikuttavuuteen. Keväällä 2015 nostetaan esille turvesoiden vesistöpestöongelmia. Tarkoituksena on luoda tulevalle hallitukselle työkalupakki turvesoiden vesistö- ja ilmastopäästöjen lopettamiseksi sekä tiekartta turpeesta luopumiseksi vuoteen 2025 mennessä.

LAINSÄÄDÄNTÖ

Merkittävä osa liiton luonnonsuojeluvoitoista saavutetaan vaikuttamalla lainsäädännön valmisteluun ja päätöksentekoon. On tärkeää nivoa liiton eri tasojen - keskustoimiston, piirien ja paikallisyhdistysten - toimintaa yhteen, jotta vaikuttavuutta päätöksentekoon voidaan lisätä.

Liitto jatkaa tiedottamista haitallisista tuista, jotta ne poistettaisiin ja niiden sijaan voitaisiin tukea ympäristöitä. Liitto kertoo budjettivaikuttamisessaan myös suojelun hyödyistä.

LAJIEN SUOJELU

Saimaannorppa-LIFE -hanke jatkuu. Liitto niinikään jatkaa aktiivista toimintaansa muun muassa liito-oravan, euroopanmajavan, saukon, suurpetojen ja vaelluskalojen suojelemiseksi sekä haitallisten vieraslajien torjumiseksi. Liitto osallistuu aloitteellisesti lajisuojelun toimintaohjelmaan sekä luonnonsuojelulain uudistukseen. Lisäksi seurataan maatalouden ympäristökorvauksen kehitystä perinnebiotooppien hoidon parantamiseksi.

LIITON RAKENNEUUDISTUSTYÖ

Vuonna 2013 aloitettua liiton toiminnan tehostamista jatketaan sekä toimintaryhmien etä koko liiton rakenteen osalta.

Toimintaryhmien käynnistämistä tuetaan päivittämällä niiden ohjeita sekä ohjaamalla rahaa suurempien ryhmien koordinointiin niiden käynnistysvaiheessa. Vuonna 2014 aloitettu toimintaryhmäkokeilu arvioidaan ja ohjeistusta muokataan saatujen kokemusten perusteella. Koko järjestön rakenteen pohtimista jatketaan eri foorumeilla, tärkeimpinä rakennetyöryhmä, liittovaltuusto ja Syyspäivät.

VAPAAEHTOISTYÖ

Vapaaehtoistyön koordinaattori organisoi toimintavuoden aikana lisää vapaaehtoistoimin-

nan koulutuksia asiasta kiinnostuneille paikallistoimijoille. Koulutuksen tavoitteena on luoda edellytykset rennolle yhdistystoiminnalle ja uusien vapaaehtoisten mukaan ottamiselle. Paikallista vapaaehtoistoimintaa tuetaan huomioimalla paikallistoiminnan rooli entistä vahvemmin järjestön muussa työssä.

Piiri- ja paikallisyhdistyksiä muistutetaan säännöllisesti siitä, että liitosta voi pyytää vierailijaa omiin tapahtumiin. Lisäksi keskus-toimisto tarjoaa aktiivisesti asiantuntijoitaan yhdistysten vierailijoiksi.

Jarmo Yliluoma

Säästöjä lämmityskuluihin

Yhä useampi kotitalous on pohtinut asuminen energiankäytön järkeistämistä. Se on kannattanut. Esimerkiksi Suomen luonnonsuojeluliiton Negawattineuvonnassa mukana oleva Nilsiä Rivipisa-rivitaloyhtiö on vaihtanut öljylämmityksen maalämpöön. Lämmityskulut putosivat 10 000 eurosta kuuteen tuhanteen euroon vuodessa. Säästöjä lämmityskuluista on kertynyt asentamisesta jälkeen yli 4000 euroa vuodessa, kahdessa vuodessa yhteensä reilut 8000 euroa.

Suomen luonnonsuojeluliiton Negawatti-han-

ke aloitettiin keväällä 2010, sillä halutaan tuoda käytännön neuvot sinne, missä päätökset kotitalouksien energiaratkaisuista tehdään: koteihin.

”Yleisin ja vaivattomin tapa säästää lämmityskustannuksissa on asentaa suihkuun 30 euroa maksava vettä säästävä hana, jolla asukas säästää lämmintä käyttövetä vuodessa yli 20 prosenttia”, kertoo Luonnonsuojeluliiton energiatehokkuusasiantuntija Risto Saarikivi.

40% energian kokonaiskulutuksen päästöistä Suomessa tulee asumisesta. Negawattihankkeessa on ollut mukana 80 pientaloa ja taloyhtiötä, energiaa ja rahaa on säästynyt huomattavasti. Jyväskyläläisessä paritalossa öljynkulutus puolittui aurinkolämpöpaneelilla ja kahdella takalla. Helsingiläisessä rintamamiestalossa sähkönkulutus pieneni 32 % kahdella takalla ja kahdella ilmalämpöpumpulla ja päästöt vähenivät 683 kg hiilidioksidia vuodessa.

"Myös pelletillä ja ilmavesilämpöpumpulla säästää lämmityskuluissa verrattuna öljylämmitykseen ja suoraan sähkölämmitykseen. Lämmitysjärjestelmä on suositeltavaa vaihtaa uusiutuviin erityisesti silloin, kun vanha kallis järjestelmä on tullut käyttöikänsä loppupuolelle", Saarikivi sanoo.

Uudeksi lämminvesivaraajaksi kannattaa hankkia hybrdivesivaraaja, jolloin tehokkaiden aurinkolämpöpaneelien liittäminen varaajaan on halpaa.

Käyt katsomassa Top 10 – Energiansäästö-vinkit www.sll.fi/negawatti sivuilta.

Juha Kinnunen ja Jarmo Yliluoma

Suotoiminta vuonna 2014

TURVETUOTANNON TARKKAILU

Aivan alkukevästä, kun lumet alkoivat sulaa, yhdistys teki useammalle turvetuotantosuoille tarkastuskäynnin. Kohteita oli yhteensä 8 ja ne sijaitsivat Viermällä ja Sonkajärvellä. Pahimmista laiminlyönneistä teimme ELY-keskukselle reklamaation.

LUONNONSOIDEN INVENTOINNIT

Kartoitukset olivat jatkoa Pohjois-Savossa tehdyille suo- ja metsäinventoinneille. Tarkoituksena oli saada käyttöön tietoja kohteista erilaisia suojelutarkoituksia varten. Aiemmin inventointeja ovat tehneet ainakin Marjatta Sihvonen, Janne Kumpulainen, Keijo Savola, Harri Hölttä ja Jarmo Yliluoma.

Vuoden 2014 aikana tehtiin ELY-keskusten ja Metsähallituksen luontopalveluiden toimesta inventointeja soidensuojeluohjelman täydennystä varten. Kevällä saimme käyttöön ELY-keskus- ja luontopalvelukohtaiset koh-

delistat. Yhdistyksemme inventoidut kohteet eivät olleet näillä listoilla.

Kohteet olivat ympäristöjärjestöjen tiedossa olevia ojittamattomia soita sekä edustavia metsiä. Osaan kohteista ei kohdistu mitään tiedossa olevaa uhkaa, joka muuttaisi niiden luonnontilaa. Osalla kohteista luonnontilan muuttumisen uhka on konkreettinen.

Kohteita inventoitiin 26.6.-5.7.2014 välisenä aikana. Maastoinventointiin osallistuivat Juha Kinnunen (koko ajan), Janne ja Kuisma Kumpulainen (28.6.-5.7.) sekä Jarmo Yliluoma (28.-29.6.).

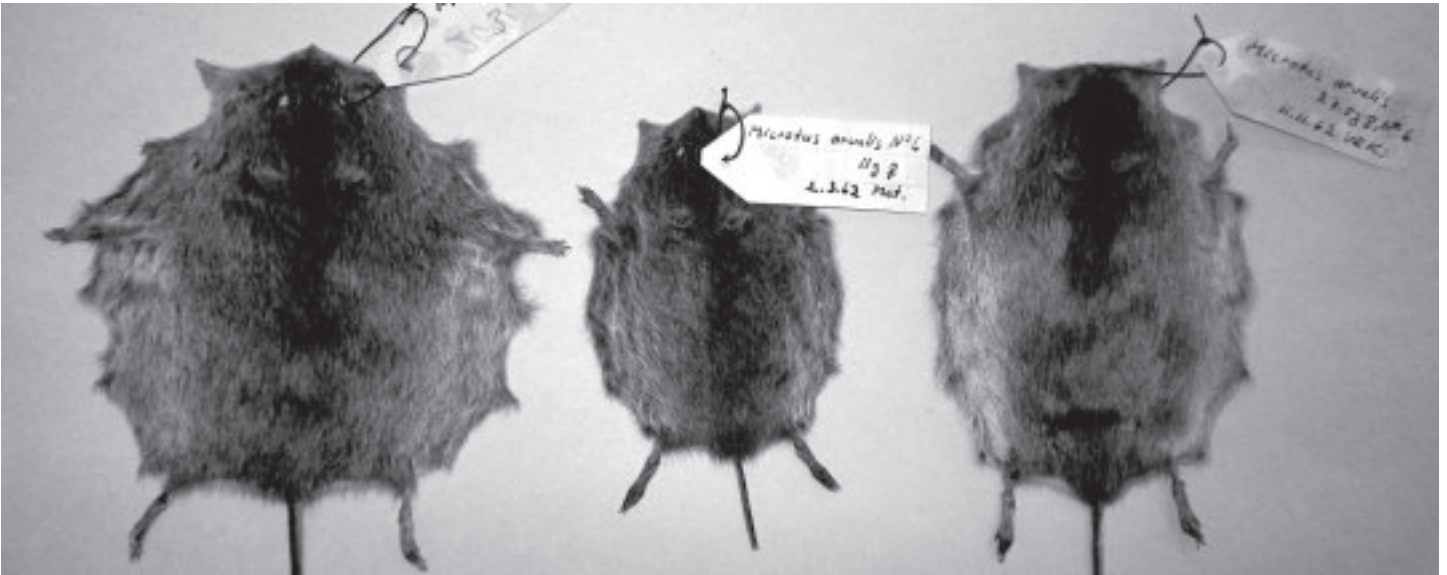
Juha Kinnusen tekemä raportti suoinventoinnista löytyy Iisalmen luontomuseon kotisivuilta:

www.iisalmenluontomuseo.net

Sonkajärvi Jauhosoja, kuva: Jarmo Yliluoma

Museoiden eläinnäytteiden arvo

Myyrien nahkanäytteitä, kuva: Jarmo Yliluoma

Pikkunisäkkäiden nahkojen väri haalistuu vuosikymmenien kuluessa. Joskus hyvin samannäköiset lajit voidaan parhaiten tunnistaa hajuista tai äänistä. On kysytty, paljonko arvoa museonäytteillä tällöin on. On jopa sanottu, että esimerkiksi uudelleen tutkittujen kasviryhmiä vanhat näytteet voitaisiin hävittää.

Jarek Diamond Kalifornian yliopistosta varoittaa tuhoamasta kokoelmia. Uusi polymeerasiketjureaktiometodi (pcr) mahdollistaa DNA:n eristämisen yhtä hyvin arkeologisista vainajista kuin museoiden kasvi- ja eläinnäytteistä.

Tohtori W. Thomas työryhmineen on vertailut erään kalifornialaisen aavikkojyrsijän, hyppyrotan (*Dipodomys panamintinus*) mitokondrioiden DNA:ta. Näytteet saatiin 50 vuotta sitten pyydettyjen yksilöiden kuivatusta nahoista. Niitä verrattiin vastikään samoilta paikoilta kerättyjen yksilöiden maksasoluista saatuihin tuloksiin. Näin voitiin suoraan verrata eri genotyyppien runsaussuhteiden muuttumista 50 vuoden aikana. Ilmeni, että tutkittujen kolmen hyppyrottarodun kohdalla ei tänä aikana ole tapahtunut muutoksia eri perimätyyppien runsaussuhteissa.

Esimerkiksi laajimmalle levinneellä ja runsaimmalla rodulla oli eniten perintöainemuuntelua, kuten odottaa sopi.

DNA:TA IRTI KAIKESTA ELÄVÄSTÄ

DNA voidaan eristää myös karvoista, höyhenistä, munan kuorista ja kuivatusta kasvin lehdistä. Evoluution tutkimisen kannalta erityisen arvokkaita ovat tilastolliseen vertailuun riittävän suuret näytesarjat kustakin lajista. Mikäli tilat suinkin sallivat, museovirkailijan ei siis tulisi sanoa: ”Emme ota tuota lajia, meillä on jo tästä lajista edustaja.” Missään tapauksessa vanhoja museonäytteitä ei pidä hävittää. Ne ovat korvaamattomia.

LÄHDE:

Helsingin Sanomat 25.1.1991

Hopeatäpliä museolta, kuva: Jarmo Yliluoma

Harmaakuvemyyrä Kuhmossa

Edesmennyt professori Olavi Kalela keräili muinoin assistentteineen sopulaineistoa Kilpisjärvellä. Jos oli huono sopulivuosi, saattoi loukkuihin jatkuvasti työntyä kiusaksemme ”harmikupeita” eli harmaakuvemyyriä, Lapin vakioasukkeja.

Pyydysteltyäni sittemmin Etelä-Kuhmossa pikkunisäkkäitä 45 vuotta eli vuodesta 1957 koin aikamoisen yllätyksen 29.06.2002. Riihivaaran itäisellä huipulla (709 081: 658459) vanhassa MT-metsässä oli ansassa uusi laji, Lapista tuttu harmaakuvemyyrä (*Clethrionomys rufocanus*). Se oli komea uros ja helppo tuntea: lyhyt häntä, punaruskea selkä ja siniharmaat kupeet.

Samana vuonna (26.08.2002) tuli toinenkin yksilö, nyt 700m SW edellisestä, Pikku Kuusijärven pohjoisrannasta, isovarpuiselta (suopursu, vaivero, paju) rämeeltä. Tällä kertaa kyseessä oli varmasti alueella syntynyt, 13.5 gramman naaraspoikanen, yhä puhtaassa juvenis-karvassa. Se oli immaturi, mutta sukukypsymäisillään; kohdun paksuus millimetri, mutta sisällä ei siittiöitä.

Kyseisenä kesänä alueella oli myyräkato: 872 loukkuvuorokauden aikana saatiin edellämainittujen harmikupeiden lisäksi vain kuusi metsämyyrää (*Cl. glareolus*) ja kolme metsäsopulia (*Myopus schisticolor*).

Tämän jälkeen kului 13 vuotta (joka vuosi pyydysteltiin) kunnes saatiin kolmas harmikuve, 13.09.2014. Se tuli samasta ansasta kuin edeltäjänsä, nuori naaras. Nyt kyseessä oli 21g nuori uros, joka syksystä johtuen oli jo asettunut talvisexilepoon (testis 2.5mm). Syyskarvanvaihto oli vielä kesken.

Muiden myyrien (metsämyyrä ja –sopuli) kannat olivat alueella runsastumassa syksyllä.

Harmaakuvemyyrän löytöpaikat Fennoskandiassa (lähde 4). Kolmion länsikärjessä Kuhmon Riihivaara, kuva: Uolevi Skarén

Metsäsopuli jopa vaelsi paikoitellen.

POHDINTAA

Vanhimpien tietojen mukaan (Mela 1882) harmikuve oli yli sata vuotta sitten harvinainen Pohjois-Savossa ja Laatokan Karjalassa. Ognev (1964) ilmoitti sen levinneen itärajamme takana Ilomantsin korkeudelle, etelässä Äänisen pohjoispuolelle.

Heikuran mukaan (1992) lajia on tavattu niukkana Kuhmossakin ”Ystävyys Puiston” suojelualueella. Sensijaan Siivonen (1977), Niethammer ym. (1982) ja Kaikusalo (1993) olettivat sen täältä puuttuvan. Heidän mukaansa lähimmät löydöt olivat pohjoisempana Pudasjärvellä, Hyrynsalmella ja Länsi-Suomussalmella, joka on 175 km N Riihivaaralta.

Ruotsissa harmikuve menee etelämmäksi, jopa lähes 61. leveysasteelle samalla kuitenkin harvinaistuen. Niinpä sen prosenttinen osuus jyrsijäsaaliista noin etelässä on vain 0.3, kun se metsämyyrällä on 89% (Niethammer & Kropp 1982). Kuhmon leveysasteella (noin 66 N) Ruotsissa vastaavat luvut ovat 3 ja 94%.

Toinen arktinen laji, jota sopisi odottaa Kuhmosta, on punamyyrä (*Cl. rutilus*). Sitä

Harmaakuvemyyrä Kuhmossa, kuva: Uolevi Skarén

esiintyy erillisenä saarekkeena Ylä-Savossa (Iisalmi-Sonkajärvi-Rautavaara) ja Pohjois-Karjalassa. Itäisin oma löytöni (30.05.2008) on Pohjois-Nurmeksen Mujejärveltä, Uuron rotkosta, 40 km SW Riihivaaralta.

Eräs pikkunisäkäsekologian arvoituksia on, mikä säätelee eri lajien levinneisyyksiä. Syitä on varmasti monia, kuten ravinto, kilpailu, suojapaikat, muuttuva ilmasto, ja niin edelleen. Esimerkiksi Ylä-Savon metsät muistuttavat paikoin kovasti Kuhmon vastaavia, mutta harmikuve puuttuu. Kuhmossa taas metsämyyrä menestyy parhaiten. Seuraavassa taulukossa näkyvät sieltä saadut kallonäytteet, jotka ovat talletetut Iisalmen Luontomuseoon. Käytän tässä lähteitteni tapaan *Clethrionomys*-nimeä enkä uudempaa *Myodes*. Luvuista ilmenee metsämyyrän yli-

voimaisuus sukulaisiinsa nähden:

Cl. glareolus 2610

Cl. rufocanus 3

Cl. rutilus 0

Myopus 1736

LÄHTEET:

1. Heikura, Kalevi 1992: Ystävyyden Luonnonsuojelualueen pikkunisäkästudkimus. Väli raportti. 9 s. Oulun yliopisto, Eläinmuseo.
2. Kaikusalo, A. 1993: Nisäkäsatlas. –Nisäkäsposti 33, 68 s.
3. Mela, A.J. 1882: Suomen Luurankoiset. Helsinki. 386 s.
4. Mitchell-Jones, A.J. ym. (eds) 1999: The Atlas of European Mammals. London. 484 pp.
5. Niethammer, A & Krapp, F. (Eds) 1982: Handbuch der Säugetiere Europas 2/I. Wiesbaden. 649 pp.
6. Ognev, S.I. 1964: Mammals of the USSR and Adjacent Countries. Vol. VII. 636 pp. (Israel Program for Scientific Translations, Jerusalem).
7. Siivonen, L. 1977: Pohjolan nisäkkäät. Otava. 196 s.

Uolevi Skarén

Mätäkuun liiturijuttu syyskuussa

Savon Sanomat uutisoi 16. ja 17.10.2014 varsinaisen pilajutun: kuopiolaisen kerrostaloasunnon vessanpöntöstä oli 17.09.2014 löytynyt elävä liito-orava!

Sitä luultiin aluksi rotaksi tai oravaksi. Paikalle kutsutut huoltomiehet kuvasivat otuk-

sen väittäen sitä hamsteriksi. Näitä ensimmäisiä kuvia ei annettu julkisuuteen pyynnöistä huolimatta. Vasta kuukautta myöhemmin lehdessä julkaistussa valokuvassa näkyi selvä, jätessästä ulos märkänä kipattu kuollut liito-orava. Miksi taloyhtiö ja huoltoväki pimittivät asiaa kuukauden?

Jos kyseessä olisi ollut rotta, tapauksessa ei olisi niinkään ihmeellistä. Rotta ui ja sukeltaa hyvin. Sama koskee monia käärmeitä: joskus on pytyssä kiemurrellut karannut lemmikki. Miten liituri oli pönttöön joutunut? Se ei tunnu asianosaisia pahemmin kiinnostavan – paitsi tietysti asunnon omistajaa.

Poliisi ilmoitti, että se ei tutki oma-aloitteisesti, oliko joku tappanut elävän, rauhoitetun liito-oravan (josta korvaus valtiolle olisi 1009

euroa). Pohjois-Savon ely-keskus puolestaan pitää tapausta vähemmän merkittävänä eikä tee siitä tutkintapyyntöä poliisille.

Huoltoyhtiö ja taloyhtiön isännöitsijä kieläytyvät kommentoimasta tapausta. Mitä salillaan? Eläimen olisi ilmeisesti voinut pelastaa nostamalla vaikka koriin ja kuivattamalla sanomalehdillä. Kuka sen nakkasi pönttöön? Tuliko se parvekkeen ovesta?

Matti Tallgren

Hännätön orava

Iisalmessa Kiviahonkadun varressa tiheässä kuusikossa on jo noin vuoden ajan ihmetelty täysin hännätöntä oravaa. Mitään hännäntöpöä ei edes näy kuvassa, jonka Rauni Partanen ja Paavo Manninen ovat ottaneet oravan käydessä heidän pihapiirissään kadun vastakkaisella puolella. Orava on normaalikokoinen, hiukan tuhti ja harmaavoittoinen. Käytöksensä on varsin vilkasta, jopa ruokintapaikalla mahtipontista, muut oravat ja linnut saavat ”huutia”. Hännättömyydestään huolimatta se liikkuu ketterästi kiipeillessään – ei kuitenkaan tee isoja hyppyjä oksistoissa ohjauskyvyn ollessa normaalia heikompi. Kuusikon puolella on nähty myös hännättömiä oravapoikas.

Keskustelussa ja kuvien katselussa luontomuseolla, johon osallistuivat museohoitaja

Pertti Kaarakainen ja nisäkäsjaoston vetäjä Uolevi Skarén, tultiin siihen tulokseen, että oravan hännättömyyden täytyy olla synnynäistä, ehkä esimerkiksi sikiövaurion syytä. Voisi luonnollisesti myös kuvitella sen johtuvan syntymän jälkeisestä onnettomuudesta (liikenne, putoaminen?) tai pedoista (näätä, kettu, haukka, kissa ym?). Hännän täydellinen puuttuminen ja jälkien puute sekä se, että häntä on varsin vahvasti tuettu sisältäpäin tukirankaan, eikä sen kokonaan katkaisu väkivalloin jättäisi eläintä eloon, viittaavat syntymiseen hännättömänä.

Iisalmen Luontomuseo on kiinnostunut vastaavista muista oravatiedoista. Olet tervetullut tuomaan niitä museolle tai lähettämään tietoa/kuvia sähköpostitse:

iisalmi.luontomuseo@gmail.com

Hännätön orava, kuva: Rauni Partanen ja Paavo Manninen

Kun supikoira Suomeen saapui

Rengas = istutuspaikka, musta täplä = ensimmäiset Fennoskandian supikoiralöydöt. Lähde: Bobrinskoy'n ym. 1944 *Mammals of USSR*, Moscow

Lauri Rauhala lähti 18.12.1949 Keuruulla joulukuusta valitsemaan pystykorva seuraan. Tällöin koira yllätti kettumaisen otuksen lähtien sitä ajamaan. Pakenija piiloutui kaatuneen puun juurakkoon. Mies piti eläintä kettuna ja lähti hakemaan haulikkoa kotoaan parin kilometrin päästä. Sen aikaa pystykorva vahti pakenijaa pysymään paikoillaan.

Ammuttua selvisi heti, ettei tanakka eläin ainakaan kettu ollut. Valkea hännänpää puutui, matalat jalat olivat mustakärkiset. Paikallisen preparaattorin täyttämä saalis joutui Keuruun yhteiskoulun kokoelmiin ja sieltä Helsingin yliopistolle. Selvisi, että se oli supikoira, ensimmäinen maamme silloisten rajojen sisäpuolella tavattu yksilö.

Noin kuukautta myöhemmin (27.01.1950) maanviljelijä Eemeli Hyvölä huomasi Sodankylän Unarissa outoja lumijälkiä. Niistä tuli lähinnä mieleen suurehko kissa, mutta kynsien merkitkin erottuivat. Eemeli nakkeli lihasyöttejä jäljille ja saikin näiltä supikoiran ammuttua. Sen nahka myytiin Rovaniemen turkismarkkinoilla.

Ilmeisesti sää on ollut molemmissa tapauksissa lauhaa, sillä supikoirahan nukkuu karhun tavoin talviunta, mikä saattaa keskeytyä. Tällöin eläin voi vaikkapa jonkin ladon alta lähteä jaloittelemaan lähiympäristöön.

Kahden ensin tavatun jälkeen paljastui vielä saman vuoden keväällä (19.03.1950) kolmas yksilö, tällä kertaa Kuopiossa. Neulamäen Keskusvarikon vahtikoira toi nähtäväksi supikoiran, jota se oli purrut niin pahasti, että eläin oli lopetettava. Havaintoja kertyi sitten jatkuvasti niin että niitä Lauri Siivosen mukaan oli vuonna 1956 jo yli 30. Nykyisin supikoiran päälevinneisyysalue ulottuu eteläiseen Lappiin. Harhailijoita toki nähdään pohjoisempanakin. Monesti laji on metsästäjien pienpetokilpailujen runsain saalis. Esimerkiksi 01.03.2013 – 28.02.2014 Oulun piirissä saatiin 71 supikoiraa, 36 kettua ja 32 minkkiä.

Ei ihme, että tulokasta aluksi ällisteltiin, etenkin kun kuultiin, että se on kotoisin Itä-Aasiasta: Mantshuriasta, Pohjois-Kiinasta ja Koreasta. Miten se on näin kauas länteen päässyt? Tuskin ainakaan tuhansia kilometrejä kipittämällä.

Asiaa selvensi Nikolai Bobrinskoy'n Moskovassa 1944 julkaisema teos Neuvostoliiton Nisäkkäät. Siinä on kartta, johon on merkitty noin 30 läntistä irtilaskupaikkaa Laatokan ja Mustanmeren välissä. Tarkoitus oli saada länteen uusi turkisriistaeläin. Itse asiassa jatkosodan aikana jotkut suomalaiset olivat jo tutustuneet näihin tulokkaisiin tai niiden jälkeläisiin. Niinpä 26.01.1944 saatiin maakolosta saaliiksi kaksi yksilöä Syvärin seudulla (Metsästys ja Kalastus 1944).

Ennenpitkää alkoi väittely tulokkaiden mahdollisesta ”vahingollisuudesta”. Avattu-

jen mahojen perusteella supikoira näyttää syövän lähes kaikkea mikä eteen sattuu. Löytyy teurastusjätettä, jopa hevosen lantaa, metsämyyriä, päästäisiä, marjoja, hedelmiä ynnä muuta. Venäläistutkijoiden mukaan linnut munineen ovat toisarvoisia, meillä taas monet perustelevat metsästystä juuri linnun pesien rosvouksella. Nykyisin laji on rauhoittamaton, paitsi naaras, jota saman vuoden poikainen seuraa, on rauhoitettu vapusta heinäkuun loppuun.

Joka tapauksessa supikoira on tullut jäädäkseen. Sen takaavat jo kaikkiruokaisuus ja huikean tehokas lisääntyminen. Itse olen laskenut 14 sikiötä erästä 19.04.1996 Sonkajärvellä ammutusta naaraasta.

Nuori supikoira, kuva: Uolevi Skarén

Kalevi Rutonen

Petolintujen esiintyminen v. 2014

Pohjois-Savon ainoa maakotkareviiri oli asutuna tänäkin vuonna. Vuoden pesintätulos koko maassa oli jopa erittäin hyvä. Naapuri maakunnasta Kainuusta löytyi 7 maakotkan pesintää. Pesiltä selviytyi lentoon 8 poikasta, mikä oli enemmän kuin aiemmilta vuosilta. Koko maassa poikasia varttui yli 200. (tiedot Metsähallituksen pesätarkastusraportista).

Koleat, sateiset ja tuuliset säät juuri pesäpoikasaikaan verottivat sääksen pesimistulosta Pohjois-Savossa. Monen sääksiparin pesintä keskeytyi. Emot olivat pesillä, mutta pesinnät epäonnistuivat. Poikastuotto jäi selvästi heikommaksi edellisiin vuosiin verrattuna. Sääksen pesiä löytyy maakunnasta runsaat sata. Pielavedellä rengastettu sääksinuorukainen menehtyi sähköiskuun Italian Sardegnassa lokakuussa. Lintu oli matkalla talvehtimisalueelle Afrikkaan.

Takavuosien hirmutalvissa taantuneet kanahaukkakannat ovat elpyneet. Autioituneet reviirit on asutettu uudelleen. Monessa löytyneessä pesässä oli kolme jopa neljäkin poikasta. Kanahaukkaa vaivaa kuitenkin sopi-

vien pesämetsien häviäminen.

Suurilla peltoaukeilla sekä järvien saarissa viihtyvä tuulihaukka on yleistynyt Pohjois-Savossa. Pesiä löytyi runsaasti. Pesinnät onnistuivat hyvin ja tuottivat runsaasti poikasia. Myös sinisuohaukan saalistuslentoa pääsi seuraamaan monin paikoin. Hiirihaukka on häviämässä maakunnasta. Lintuja kyllä nähdään, mutta pesien löytäminen on tiukassa.

Pöllöt yleistyivät Pohjois-Savossa runsastuvien myyräkantojen myötä. Etenkin helmi- ja viirupöllöt pesivät paikoin jopa runsaana. Pielaveden 100 km² tutkimusruudulla tavattiin 10 helmipöllön pesää sekä lisäksi kaksi reviiriä. Viirupöllöjen pesissä varttui jopa viiden yksilön poikueita. Pielaveden syysöisissä vaelluspöllöjen pyynneissä rengastettiin kymmeniä helmipöllöjä. Jää nähtäväksi miten suuri osa pöllöistä jää maakuntaan pesimään. Ainakin ravintotilanne ennustaa hyvää pöllökevättä.

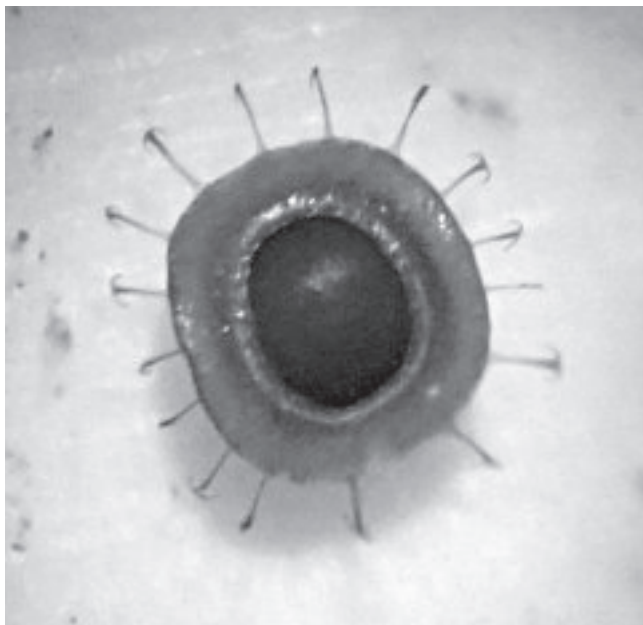
Löytyneistä petolintujen pesistä voi ilmoittaa Kalevi Rutoselle puh. 0408479277.

Aivot peräaukon vieressä

ELOKUUN 2014 lopulla Lapinlahden Onkivedeltä alkoi tulla ilmoituksia oudoista vedessä kelluvista pusseista, joista jotkin olivat lapsen pään kokoisia (Iis.San. 16.08.2014). Jos pallon pintaa painoi, se antoi periksi. Saimme Luontomuseoon Esa Hukkaselta yhden tutkittavaksi Nerohvirran alajuoksulta.

Se oli allekirjoittaneellekin ensi kohtaaminen. Tai ehkä on tullut joskus nähtyä asiaa ymmärtämättä. Pallo on vajaan millimetrin mittaisten sammaleläinten (*Bryozoa*) yhteisö, kolonia. Panimme möykyn sankoon Iisalmen (seisoneeseen) vesijohtoveteen. Seuraavana päivänä se oli muuttunut läpinäkyväksi, koska sen pinnalla asuneet tuhannet pikku otukset olivat irrottautuneet. Niitä kellui veden pinnalla, osa oli laskeutunut pohjaan.

Tarkkailimme niitä ensin stereomikroskoppilla noin 30 x suurennoksella. Näkyviin tuli halkaisijaltaan 0,9mm litteitä, pyöreitä nappeja, kuin korvakoruja. Reunoilla sojotti eri suuntiin kuin miniankkureita. Otukset eivät liikkuneet. Kotipalloon saksitusta rei'ästä pursui kirkasta, raskasta hyytelöä. Ällistys kasvoi.

Sammaleläimen tuore statoblasti, lepovaihe, kuva: Pertti Kaarakainen

Kirjallisuuden mukaan *Bryozoa* on oma pääjaksonsa, kuten esimerkiksi nilviäiset (*Mollusca*), hyönteiset (*Insecta*) tai alkueläimet (*Protozoa*). Vanhimmat sen fossiilit ovat noin 400 miljoonan vuoden takaa, ordoviki-kaudelta. Sammaleläinten suojarakenteiden kivettymiä löytyy jo Viron kalkkikivistä.

Yksittäinen eläin on siis monisoluinen ja suhteellisen pitkälle erikoistunut rakenteeltaan, kuten lopussa oleva kuva osoittaa. Sillä on muun muassa selvä ruoansulatuselimistö (ravintona pikku planktonlevät), sukurauhaset ja aivot. Verta tai verenkiertoelimistöä näin pieni otus ei tarvitse: happi saadaan suoraan ihon lävitse.

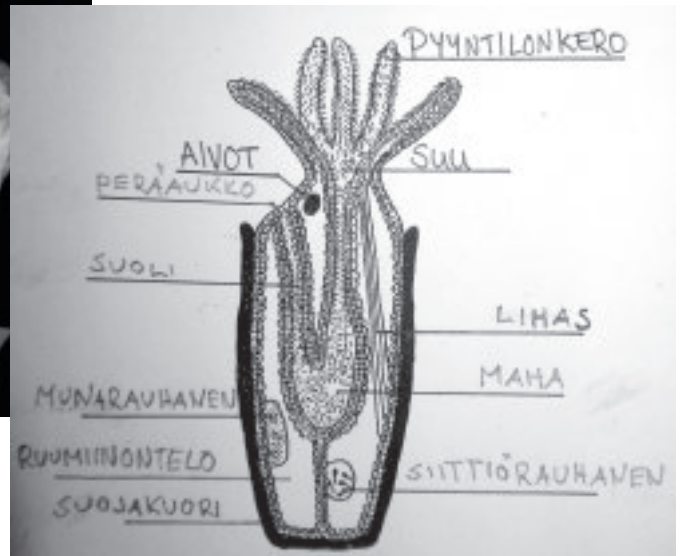
Sammaleläimet lisääntyvät etenkin silmi-koimalla: kylkeen kasvaa nysty, silmu, josta tulee uusi yksilö. Siksi koko jälkeläisjoukko on geeneiltään samanlaisia, ”identtiset miljoonat”, klooni. Silti joskus ruumiinontelossa voi tapahtua hedelmöitys tuoden uusia geeniyhdistelmiä. Sen tuloksena syntyvä, tonttipipoa muistuttava toukka voi olla uuden kolonian alkuna.

Jokaista yksilöä suojaa oma pikku kotelo, johon se voi vaaran uhatessa lihaksen kiskomana vetäytyä. Sen vuoksi emme ilmeisesti nähneet niiden liikkuvan. Kerrotaan, että pienimmästäkin häiriöstä otukset pakenevat kuorensa, jolloin ne näyttävät alussa mainituilta ”korvanapeilta”. Lisäksi koko joukkoa suojaa yksilöiden erittämästä joustavasta sarveisaineesta ja gelatiinista koostuva kuori, joka hillitsee vaikkapa saalistavia kaloja nykimästä koloniaa. Jos kuitenkin pallo vaikkapa myrskyssä hajoaa, syntyy kestonuotoja, statoblasteja, jotka sietävät kuivuutta ja jopa jäätymistä.

Kaikki näkemämme koloniat olivat ankkuroituneet järvikortteeseen, usein kymmenen

Luontomuseoon saatu tuore kolonia,
kuva: Uolevi Skarén

Yksittäinen sammaleläin,
piirros: Jutta Jauhiainen,
lähde: Buchsbaum, Ralph 1953

sentin syvyydessä. Ne on helpoin löytää sou-
telemalla kortteikon reunoja.

Luontomuseo ottaa mielellään vastaan uusia
havaintoja tilanteen kartoittamiseksi (puh.
017-818387).

Eini Tallgren

Riienmarja

Siskoni tytär, joka asuu lapsuuden kodissani
Mäkikylän Peltolassa, toi tänä keväänä touko-
kuussa kimpun kukkivia näsiän oksia ilahdut-
tamaan tätiään (kuva).

Tuoksuvat kukat herättivät henkiin lapsuuteni
muistot:

Toukokuun toisena sunnuntaina heräsin kello
4 kotona Mäkikylän Peltolassa. Kiireellä tuli
hellaan ja sitten ulos kirpeään, mutta jo aivan
valoisaan aamuun. Noin sadan metrin päässä
pellon pientareella, odottivat kukkivat riien-
marjat. Muutamia oksia taittelin ja sitten kii-
reellä kahvin keittoon.

Pian olikin höyryävä kuppipari tarjottimella
riienmarjaoksien kanssa ja kipaisin äidin ja

LÄHTEITÄ:

Buchsbaum, Ralph 1951: *Animals without backbo-
nes. A Pelican Book. 401 p.*

Mikkola, Kauri (toim.) 1989: *Maailman eläimet.
Selkärangattomat. Tammi. 316 s.*

Kiitokset: Kiitämme opastuksesta ja muista tie-
doista etenkin Esa Hukkasta, Pekka Tikkasta ja
Viljo Heikkistä.

isän sängyn viereen laulamaan onnittelulaulun
äidille. En muista, minkä ikäinen tuolloin
olin, mutta tämä toistui niin kauan kuin olin
kotona tai Iisalmessa oppikoulussa (sieltä kä-
vin joka sunnuntai kotona).

Riienmarjaksi (riidenmarja?) sitä silloin
kutsuttiin. Mistä nimi johtuu, en onnistunut
saamaan selville. Sitä kasvoi muutamassa
kohdassa peltojen välisellä ns. pientareella.
Myöhemmin kesällä, kun siinä heloittivat
kirkkaanpunaiset marjat lehtien välissä, minä
poimin niitä, kuorin sisältä luumarjat, kuiva-
sin ne ja kävin myymässä Iisalmen apteek-
kiin. Kovin hyvästä tienestistä ei liene ollut
kyse, mutta pienikin raha oli tuolloin peräti
tervetullut!

Näsiä, kuva: Eini Tallgeren

Pohjolan Kasvit kirjan mukaan apteekkien tärkeimpiin lääkkeisiin kuului Cortex Mezerei

-nimellä tunnettu lääke, jota käytettiin varsin-kin rauhastulehduksia lievittämään. Kirjoissa sitä sanotaan valmistetun kuoresta. Oksista saatavaa väriä on käytetty villan värjäämiseen keltaiseksi tai kellanruskeaksi. Mihin käytettiin siemeniä, ei selvinnyt. Jos lukijalla on tietoa, olisin kiitollinen, jos välittäisit sen tiedon minulle!

Noista ajoista on vierähtänyt yli 70 vuotta. On aivan ihana asia, että tämä rienenmarja, näsiä, yhä kasvaa ja kukkii. Pitää muistaa, että koko kasvi on myrkyllinen - erikoisesti varsi, kasvikirjojen mukaan myös tuoksu. Muistan, kuinka varoiteltiin, erikoisesti marjoista. Sannottiin, että kuusi marjaa riittää tapamaan suden, mutta linnut voivat niitä syödä ja ovatkin oivallisia kasvin levittäjiä.

Näsiä on multavien, lehtomaiden maiden kasvi, jonka levinneisyysalue ulottuu harvalukuisena Lappiin asti. Sen kaupittelu on kielletty, mutta poimiminen on sallittu.

Janne Kumpulainen ja Jarmo Yliluoma

Toimintaryhmät

Haluatko vaikuttaa monimuotoisen luonnon säilymiseen ja ympäristön suojeluun? Tule vapaaehtoiseksi Luonnonsuojeluliittoon!

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistyksen jäsenenä sinulla on uusia osallistumismahdollisuuksia. Niitä ovat toimintaryhmät mm. retki-, metsä-, ja tiedotusasioissa. Useita hommia voi hoitaa myös kotoa käsin. Jotkut tehtävät ovat satunnaisia, toiset pidempikestoisia. Voit osallistua Suomen Luonnonsuojeluliiton toimintaan ilman että olisit aktiivi yhdistyksessämme.

Ryhmä on keskenään yhteydessä sähköpostilistojen, retkien ja koulutuksen avulla. Kerro kiinnostuksesi, taitosi, ja ilmoittaudu: kainuu@sll.fi, jyliluoma@gmail.com tai www.sll.fi/vapaaehtoiseksi.

Jos haluat enemmän tietoja, voit ilmoittaa sähköpostiosoitteesi luonnonsuojeluyhdistykselle. Ilmoita sähköpostisi liiton jäsenrekisteriin, eli lähetä ilmoitus omalla sähköpostillasi osoitteeseen: jasenasiat@sll.fi

Toimintaryhmiä esitellään:

- to 22.1. Kajaanissa, piirin toimistolla Viennankatu 7 klo 17-20

- Iisalmessa luontomuseolla maaliskuussa. Tarkempi ajankohta ilmestyy Luontomuseon nettisivuille: iisalmenluontomuseo.net.

Suurpetoryhmä

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiriin on perustettu paikallinen suurpetoryhmä, jonka tarkoituksena on osallistua aktiivisesti niin maasuurpetojen kuin petolin-
tujenkin suojelutyöhön. Toiminta-alue on Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo, erityisesti Ylä-Savon pohjoisosat.

Ryhmän toiminta käsittää muun muassa tiedottamista sekä osallistumista erilaisiin suurpetoja koskeviin tilaisuuksiin. Suurpetoryhmä osallistuu myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa konkreettisella tavalla petojen suoje-
luun, kuten Ahma life- projektiin, jota koordi-
noi Metsähallitus.

Petoryhmän vapaaehtoiseen työryhmään kuuluu laajasti eri alueiden harrastajia ja osaajia, kuten luontoharrastajia, metsäalan osaajia, metsästäjiä ja eräoppaita. Suurpetoryhmän toiminta-alue käsittää Pohjois-Karja-
lan alueen ja yhteistyötä tullaan laajentamaan myös Savon ja Kainuun maakuntiin.

Pohjois-Karjalan suurpetotilanteesta ja ryh-
män toiminnasta voit lisää seuraavasta osoit-
teesta:

[http://www.sll.fi/pohjois-karjala/Suurpe-
dot/suurpetojen-tilanne](http://www.sll.fi/pohjois-karjala/Suurpe-
dot/suurpetojen-tilanne)

*Susi ja karhu, käyttöoikeus: CC0 Public Domain /
UKK, <http://www.shutterstock.com/>*

Retkelle Kainuuseen?

Kainuun piiri tekee yleisölle avoimia retkiä tärkeille ja ajankohtaisille luontokohteille. Retkitarjontaa lisätään "retkikerholla". Se tarkoittaa parannettua retkien ja ohjelmatoinnin tarjontaa sekä yhdistysten yhteisvalmisteluja. Kannustamme muitakin kertomaan kimpakyytiretkistä ja muista mutkattomista tavoista kuten Oulussa on tehty, katso: olsy.fi/retkikerho. Retkimatkoilla kerrotaan jäsenyyden eduista ja järjestön saavutuksista. Netissä julkaistaan kohde- ja retkikuvauksia.

Jouko Pulkka ja Jarmo Yliluoma

Osallistu lintuvalokuvakilpailuun!

Kuvausaika: 1.1.-31.12.2015.

Kuvausalue: Suomi

Kisassa on 3 eri lintusarjaa:

1. Lajikisa

Mahdollisimman monta eri lintulajikuvaa.

Kuvan laadulla ei ole merkitystä. Raadin kuitenkin tulee tunnistaa lintu kuvasta.

2. Paras kuva

Osallistua voi 1-3 lintukuvalla. Kuvien koko pitää olla vähintään 10 Mt (pitkäsivu 3500 pikseliä).

3. Harvinaisin lintu

Kilpailuun osallistujat arvioivat harvinaisimman kuvatun linnun. Mikäli osallistujilla on samasta linnusta kuva, niin voittajakuva on linnusta ensimmäisenä otettu kuva. Kuvassa oleva kuvausaika ratkaisee asian.

Kilpailu ratkeaa 17.1.2016 klo 17 Luonto-Savon tiloissa järjestettävässä tilaisuudessa.

Osoite: Palosenlammintie 149 Iisalmi.

Haluatko tutustua Kainuun luontokohteisiin? Tutustu Jouni Laaksosen kirjaan Kainuun luontokohdeopas, ja kerro mihin niistä haluat opastetulle retkelle. Kerro toiveistasi kainuu@sll.fi

Motto Juhani Aholta: ”minulle on metsäpolku maani kauneimmat näköalat näyttänyt ja vienyt minut luonnon lumotuimpiin pyhätöihin ja sentähden minä sitä kuljen.”

Palkinnot: tuubihuivi sarjan voittajalle sekä paljon kunniaa. Sponsorit: Luonto-Savo ja Studio KJ.

Tuomaristona toimii 17.1.2016 paikalla olevat. Omia kuvia ei saa äänestää. Tuomariston emmistö ratkaisee voittajat. Kuvat toimitetaan muistitikulla järjestäjälle. Jokaisen sarjan kuvat tulee olla tikulla sarjoittain omassa kansiossa. Kuvien on oltava jpg-muodossa.

Mikäli et pääse mukaan, voit antaa muistitikun jollekin joka osallistuu tammikuun 2016 tilaisuuteen.

Osallistumalla kisaan hyväksyt sen, että kuvia voidaan käyttää valokuvanäyttelyyn Luonto-Savossa ja Iisalmen luontomuseolla.

Tiedustelut sähköpostilla:

jouko.pulkka@luontosavo.com

Toimintaa vuonna 2015

Yhdistyksemme järjestää keväällä ja syksyllä yleisötilaisuuden luontomuseolla.

Vuonna 2015 Luontouutiset -lehti julkaistaan joulukuussa. Kaikki jutut, pienetkin ketomukset ovat tervetulleita. Kerro esim. jostain luontoharrastuksesta.

Kotisivuillemme kokoamme ajankohtaisia asioita toiminnastamme. Mikäli sinulla on taitoa kotisivujen päivittämisestä niin otamme ilolla vastaan työpanoksesi. Sivut löytyvät osoitteesta iisalmenluontomuseo.net. Etsimme joukkoomme tiedottajaa. Ota yhteys!

Keväällä ensimmäiset retket tehdään jo helmi-maaliskuun vaihteessa. Tuolloin käymme muutamia kertoja kuuntelemassa pöllöjä. Nuoyölinnut ovat herkkiä sään vaihteluille. Tämän takia käy usein niin, että joudumme siirtämään retken muutamilla päivillä.

Huhtikuussa on vuorossa yleisölinturetki. Yleensä sen on pidetty kuukauden viimeisellä viikolla. Seuraa kotisivuiltamme retken ajankohtaa. Osallistumme valtakunnalliseen tornien taisto -kisaan. Ajankohta on 9.5. Näillä näkymin 2 tornia osallistuu tapahtumaan: Iisalmi Keskimäinen ja Iisalmi Iso-Lappi (Luonto-Savon kosteikko).

Olemme suunnitelleet perinteistä Pörsänmäen valkovuokkoalueen retkeä toukokuun lopulle. Järjestämme viime vuosien tapaan luonnonkukkaretken kesäkuussa.

Osallistumme aktiivisesti Pohjois-Savon

luonnonsuojelupiirin toimintaan. Tiivistä yhteystyötä teemme myös Kainuun piirin kanssa.

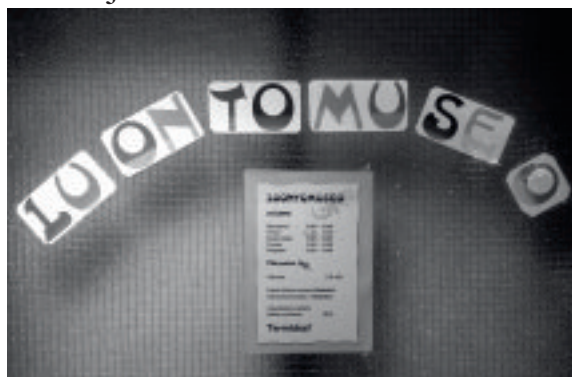
Suotoiminta jatkuu vuonna 2015. Tulemme taas keväällä tarkistamassa joitakin turvetuotantoalueita. Tämän lisäksi kartoitamme luonnontilaisia soita. Etenkin lintulaskentoja näille alueille tehdään lukuisia. Mikäli sinulla on taitoa esim. tunnistaa kasveja, lintuja, perheosia, hyönteisiä, tyypitellä soita niin panostasi tarvitaan. Ota yhteys niin kerromme mikä kohde kaipaisi kipeästi apuasi! Aluksi voimme tehdä kartoituksia yhdessä. Nyt kannattaa lähteä oppimaan uusia asioita.

Kaivostoiminta tulee työllistämään vuonna 2015. Osallistumme yli maakunnallisesti kaivostoimintahankkeiden seurantaan. Emme lähtökohtaisesti vastusta kaivoksia mutta toiminta ei saa saastuttaa ympäristöä tai haitata muuta elinkeinotoimintaa.

Yhdistyksemme ylläpitää Iisalmen luontomuseoa. Tarkoitus on vuonna 2015 saada aikaiseksi museon kehityssuunnitelma. Panostamme etenkin vaihtuviin näyttelyihin sekä näyttöiden arkistointiin. Tarjoamme kouluille uusia tehtävälomakkeita kunhan saamme ne valmiiksi.

Osallistumme vakiolinja- ja talvilintulaskeoihin. Karoitamme myös mahdollisuutta ryhtyä digitoimaan näytteitä.

Tervetuloa joukkoomme!

Pertti Kaarakainen

Kohtaamisia metson kanssa

Suurikokoinen metso tepasteli soitimella huhtikuun alkupäivinä 2014. Paikalla nähtiin myös 3 koppelo. Tässä on metsojen soidinpaikka. Linnusta vasemmalle oli Uuran susilauman tappama hirvi. Muutaman kerran paikalle sattui etelän suunasta, Varpaisjärven puolelta, tullut toinen lauma. Jälkijstä päätellen siellä oli käyty kiivaita taistoja. Paikalla nähtiin myös maakotka, harakoita, närhiä, korppeja ja variksia, tiaisia unohtamatta.

Tässä kuvassa sama metso puolitoista viikkoa vapun jälkeen. Se oli kohdannut kanahaukan. Myös hirvestä oli enää jäljellä vain karvaa ja toisen puolen leukaluu. Näin raato oli palannut luonnonkiertokulkuun.

Kuvat Pertti Kaarakainen

Uolevi Skarén

Liito-orava räkätin pesässä

Liito-orava on asunut oheisessa vanhassa räkätirastaan pesässä. Poikaset lähteneet pesästä. Paikka Iisalmi, Ohenmäki 2014.

Kuva: Uolevi Skarén.

LEHDEN JULKAISIJA
Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry

YHDISTYKSEN OSOITE
Iisalmen luontomuseo
Kirkkopuistonkatu 9
74100 IISALMI

SÄHKÖPOSTI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com

KOTISIVU
www.iisalmenluontomuseo.net

ISSN 0780-8828